

Acte literari-musical

Banyoles, 4 de maig de 2019

Diu Joan Belló al seu bloc, “A la soca de la mar”:

Llegiu *La utilitat de l'inútil*, de Nuccio Ordine. No és cap imposició. Vosaltres teniu la clau de la vostra pròpia curiositat. Mai tanqueu la porta al dubte i a la curiositat o el rovell de la utilitat es convertirà en un pes massa feixuc, aclaparador. “El dubte no és un enemic de la veritat, sinó un estímul constant per cercar-la”, diu Ordine. I, què és això de la utilitat i la inutilitat? Entenem per utilitat, en aquesta societat purament comercial, allò que “en nom d'un exclusiu interès econòmic, mata de forma progressiva la memòria del passat, les disciplines humanístiques, les llengües clàssiques, l'ensenyament, la lliure investigació, la fantasia, l'art, el pensament crític i l'horitzó civil que hauria d'inspirar tota activitat humana (és a dir, les considerades inutilitats en aquesta societat)”. A més, “en aquest univers utilitarista, un martell val més que una simfonia, un ganivet més que un poema, una clau anglesa més que un quadre”. Alarmant! Dediqueu-vos més a l'inútil. Gaudiu de la lectura dels clàssics, dels bons llibres, de l'art i la música. “Els clàssics no es llegeixen perquè hagin de servir per alguna cosa: es llegeixen tan sols pel gust de llegir-los, pel plaer de viatjar amb ells, tot just animats pel desig de conèixer i conèixer-nos”. Cultiveu el vostre jardí intel·lectual. “El saber constitueix per si mateix un obstacle contra el deliri d'omnipotència dels diners i l'utilitarisme”.

Ionesco afirma que “si és absolutament necessari que l'art serveixi per a alguna cosa, hauria de servir per ensenyar a la gent que hi ha activitats que no serveixen per a res i que és indispensable que n'hi hagi”.

Sense aquesta consciència seria difícil de comprendre una paradoxa de la Història: en els moments en què preval la barbàrie, l'acarnissament del fanatisme s'adreça no tan sols contra els éssers humans sinó també contra les biblioteques i les obres d'art, contra els monuments i les grans obres mestres.

La fúria destructora s'abat sobre les coses considerades inútils: el saqueig de la biblioteca reial de Luoyang efectuat pels Xiongnu a la Xina, la crema dels manuscrits pagans a Alexandria, decretada per la intolerància del bisbe Teòfil, els llibres herètics consumits per les flames de la Inquisició, les obres subversives destruïdes en els actes de fe escenificats pels nazis a Berlín, els esplèndids Budes de Badian, arrasats pels talibans a l'Afganistan, o també els manuscrits del Sahel i les estàtues d'Alfaruk a Tombuctú, amenaçades pels gihadistes. Coses inútils i inermes, silencioses i inofensives, però percebudes com un perill pel simple fet d'existir.

Enmig de les ruïnes d'una Europa destruïda per la cega violència de la guerra, els nous bàrbars són capaços de fer miques en un instant la llarga història d'una gran civilització.

Oscar Wilde, en *El retrat de Dorian Gray* deia: “Tot art és completament inútil. Tenim necessitat de l'inútil com tenim necessitat, per viure, de les funcions vitals essencials. La poesia, la necessitat d'imaginar, de crear, és tan fonamental com la de respirar.” Efectivament, en les coses que es consideren supèrflues i inútils podem percebre els estímuls per pensar en un món millor. “Aquests sabers ens poden salvar de l'asfíxia, a transformar una vida plana, una no-vida, en una vida fluïda i dinàmica, una vida orientada per la curiositat respecte a l'esperit i les coses humanes”.

Arribats a aquest punt, vosaltres decidiu. Tot depèn de la vostra tria. Deia Joan Fuster que “les poques lectures aparten de la vida; les moltes ens hi acosten”. On us portarà ara el dubte i la curiositat?

Els bons llibres són clau. Llegir és vital. Alimenteu la vostra ment i la dels vostres fills: llegiu!

DANIEL PENNAC, escriptor francès nascut al Marroc l'any 1941.

Drets de les lectores i dels lectors

- 1.- Dret a no llegir.
- 2.- Dret a saltar pàgines.
- 3.- Dret a no acabar el llibre.
- 4.- Dret a rellegir.
- 5.- Dret a llegir qualsevol cosa.
- 6.- Dret al *bovarysme*. És a dir, a la satisfacció immediata i exclusiva de les nostres sensacions: la imaginació s'infla, els nervis vibren, el cor s'embala, l'adrenalina bufeteja, la identificació opera en totes direccions... Recordem les nostres primeres emocions de lectors i fem un homenatge a les primeres lectures, fins a les més estúpides.
- 7.- Dret de llegir en qualsevol lloc.
- 8.- Dret a fullejar.
- 9.- Dret a llegir en veu alta.
- 10.- Dret a callar.

HOMER, *L'Odissea* (s.VIII-VII aC)

Milíste mazí mou, o Moúsa, apó ta chília chiliádes prósopa pou ékane chiliádes ekdromés ótan katéstrepse tin ierí póli tis Troías...

Parla'm, oh Musa, d'aquell de mil cares, que féu mil viatges
quan arrasà la ciutat sagrada de Troia.

Moltes ciutats visità, conegué el pensament de molts homes,
però també va patir per la mar, dins el pit, moltes penes,
sempre lluitant per salvar els companys, pel retorn i la vida.

Ell s'hi esforçà i tanmateix li va ser impossible salvar-los:

Tots es van perdre per massa insensats, ells mateixos, els bojós,
perquè es menjaren les vaques d'Apol·lo,

que pel seu crim els privà de tornar algun dia a la pàtria.

Només ell, Ulisses, després d'escapar de la mar i la guerra,
resta en poder de Calipso, dins una cova profunda,

sospirant per Ítaca, el seu regne, i per la seva muller, Penèlope.

Zeus, ajuda aquest savi i noble i dissortat guerrer!

Quan els déus decidiren que Ulisses ja podia tornar a casa, no es
lliurà de la ràbia de Posidó, al fill del qual Polifem havia buidat l'ull i
deixat cec. El perseguí, incansable, fins que arribà a Ítaca...

DANTE ALIGHIERI, *Divina Comèdia* (1308-1320)

INFERN, CANT III

LA PORTA DE L'INFERN

***"Per me si va ne la città dolente,
Per me si va ne l'eterno dolore,
Per me si va tra la perduta gente"***

"Per mi s'entra a la ciutat sofrent,
per mi s'entra cap a l'etern dolor,
per mi s'entra amb la perduda gent.
La justícia mogué el meu constructor:
em varen fer la divina potència,
l'alta saviesa i el primer amor.

Abans de mi no va ser creat res
que no fóra tan etern com sóc jo:
Deixeu tota esperança, els qui hi entreu."
Tots aquests mots, en un color obscur,
els vaig veure escrits dalt d'una porta;
I vaig dir: "Mestre, quin sentit tan dur."
I ell em digué, seguint-me el pensament:
Aquí és on cal que deixis tots els dubtes,
aquí hauràs de matar la covardia.
Hem arribat al lloc on jo t'he dit
que trobaràs tanta gent turmentada
que han perdut ja el bé de la raó."

JOANOT MARTORELL, *Tirant lo Blanc* (1490)

I així Tirant manà que li portessin una torxa encesa. Quan la llum fou a la cambra, el Capità veié una senyora amb un gran vel negre fins als peus. Tirant li llevà el vel del cap i, vista la cara, ficà el genoll en terra i li besà el peu sobre la roba i després la mà. Després veié un llit amb cortines negres. La Infanta Carmesina hi estava al damunt amb brial de setí negre, vestida e coberta amb una roba de vellut també negre. Tirant s'acostà al llit, i féu gran reverència a la Infanta i li besà la mà. Després anà a obrir les finestres. Digué Tirant:

—Senyor, jo veig que el vostre poble està molt trist i adolorit per dues raons. La primera, per la pèrdua del Príncep fill vostre; la segona, per la gran morisma que es veu molt prop, tement perdre els béns i la vida o caure captius en poder d'infidels. Cal que l'altalesa vostra i de la senyora Emperadriu feu la cara alegre a tots els qui us veuran, per consolar-los del dolor que pateixen i prenguin ànim per lluitar contra els enemics.

—El Capità dóna bon consell —digué l'Emperador—. I jo vull i mano que homes i dones deixin el dol.

Dient l'Emperador tals o semblants paraules les orelles de Tirant estaven atentes a les raons, però els ulls contemplaven la gran bellesa de Carmesina. I per la gran calor que feia, perquè havia estat amb les finestres tancades, estava mig descordada mostrant en els pits dues pomes de paradís que de cristall semblaven, les quals donaren entrada als ulls de Tirant, que d'allà davant no trobaren la porta per on sortir, fins que la mort dels dos féu separació.

WILLIAM SHAKESPEARE, *Hamlet* (1600-1601)

To be, or not to be, that is the question...

Ser o no ser, aquest és el dilema:
si és més noble sofrir calladament
les fletxes i els embats d'una Fortuna indigna,
o alçar-se en armes contra un mar d'adversitats
i eliminar-les combatent? Morir, dormir: res més...
I si dormint s'esborren tots els mals del cor
i els mil estigmes que ha heretat la carn,
quin desenllaç pot ser més desitjat?
Morir, dormir... dormir... i potser somiar...
Sí, aquest és l'obstacle: no saber
quins somnis acompanyaran el son etern,
un cop alliberats d'aquesta pell mortal,
és el que ens frena i fa que concedim
tan llarga vida a les calamitats.
Per què aguantem, si no, l'escarni d'aquests temps,
el jou dels opressors, el greuge dels superbs,
les nafres d'un amor no correspost,
la lentitud de la justícia,
l'orgull de qui té un càrrec o el desdeny
dels ineptes pel mèrit pacient,
quan un mateix pot liquidar els seus comptes
amb una simple daga? Qui arrossegaria
el pes d'aquest bagatge tan feixuc
tota una vida de suors i planys,
si no fos que el temor d'alguna cosa
més enllà de la mort, aquell país inexplorat del qual
no torna mai cap viatger, confon la voluntat
i fa que preferim patir mals coneguts
a fugir cap a uns altres que desconeixem?
I així la consciència ens fa covards a tots,
els colors naturals del nostre impuls
empal·lideixen sota l'ombra de la reflexió,
i empreses importants, de gran volada,
per aquesta raó desvien el seu curs, i perden
el nom d'acció... Però silenci...
La bella Ofèlia!... Nimfa, en les teves oracions
recorda tots els meus pecats.

MIGUEL DE CERVANTES, *El Quixot* (1605 i 1615)

En un lugar de la Mancha, de cuyo nombre no quiero acordarme, no ha mucho tiempo que vivía un hidalgo de los de lanza en astillero, adarga antigua, rocín flaco y galgo corredor. Una olla de algo más vaca que carnero, salpicón las más noches, duelos y quebrantos los sábados, lentejas los viernes, algún palomino de añadidura los domingos, consumían las tres partes de su hacienda...

Tenia a casa una mestressa que passava dels quaranta, una neboda que no arribava als vint i un mosso de camp i plaça, que tant ensellava el rossí com prenia la podadora. L'edat del nostre cavaller ratllava els cinquanta, era de complexió forta, flac de carns, sec de cara, molt amic de matinar i de la caça. Diuen que tenia el sobrenom de Quixada o Quixana. Aquest cavaller, las estones que estava ociós (que eren la major part de l'any), s'ocupava en llegir llibres de cavalleries, amb tanta afició i gust que oblidà quasi del tot l'exercici de la caça, i fins l'administració de sa hisenda, i arribà á tal extrem sa mania i desencert que vengué moltes terres de conreu per comprar llibres de cavalleries, i així fou com en portà a casa tants quants en pogué haver...

JANE AUSTEN, *Orgull i prejudici* (1796 i 1797)

Elizabeth Bennet had been forced, by the small number of gentlemen, to sit out for two dances, and during part of that time Mr Darcy had been standing near enough for her to hear, against her will, a conversation between him and Mr Bingley...

Elisabeth Bennet s'havia vist obligada, per l'escassetat de balladors, a quedar-se asseguda dos balls seguits. Durant una part d'aquest temps, el senyor Darcy havia estat prou a prop d'ella perquè Elisabeth pogués sentir, casualment, una conversa entre ell i el senyor Bingley.

—Vinga, Darcy —li va dir—, t'haig de fer ballar! Odio de veure't aquí a peu dret, tot sol, d'aquesta manera tan estúpida. Valdria més que ballessis.

—No ho faré pas. Tu saps com detesto ballar, fora que conegui molt bé la meva parella. Les teves germanes ja estan compromeses i no hi ha cap dona en aquesta sala que no fos un càstig per a mi haver d'aguantar.

—Ni per un regne no voldria pas ser tan melindrós com tu —va dir Bingley cridant—. Paraula que mai he trobat, enlloc, tantes noies agradables com trobo aquí aquesta tarda. I n'hi ha algunes que són excepcionalment boniques.

—Tu balles amb l'única noia bella de la sala —va dir el senyor Darcy mirant la més gran de les germanes Bennet.

—Oh!, és la criatura més bella que mai hagi contemplat! Però hi ha una de les seves germanes, asseguda just darrera teu, que és molt bonica i, goso dir, molt agradable. Deixa'm demanar a la meva parella que et presenti.

—Quina vols dir? —I girant-se en rodó va mirar un instant Elisabeth fins que, trobant la seva mirada, va apartar els ulls i va observar fredament: —És passable, però no prou bella per temptar-me, i en aquest moment no estic d'humor per dedicar-me a senyoretes que els altres homes menystenen.

EDGAR ALLAN POE, *El cor delator* (1843)

TRUE!—nervous—very, very dreadfully nervous I had been and am; but why will you say that I am mad? The disease had sharpened my senses—not destroyed...

Sí!, nerviós, molt, espantosament nerviós he estat i sóc; però, per què diuen que sóc boig? La malaltia ha esmolat els meus sentits, no els ha pas destruïts. Sobretot, jo tenia el sentit de l'oïda molt fi. Jo he oït totes les coses del cel i la terra. He oït moltes coses de l'infern. Què doncs, sóc boig? Observeu amb quina bona salut, amb quina calma jo us puc contar la història.

És impossible de dir com la idea va penetrar primerament dins el meu cervell; però una vegada concebuda, m'obsedí dia i nit. Objecte, no n'hi havia cap. Passió, no n'hi havia gens. Jo l'estimava, el vellet. No m'havia fet mai cap tort. No m'havia insultat mai. No desitjava el seu or... Jo crec que era el seu ull! Sí, era això! Tenia l'ull d'un voltor, un ull blau pàl·lid amb un tel a sobre. Cada vegada que queia damunt meu, la sang se'm glaçava; i així, gradualment —molt gradualment—, jo em vaig ficar al cap de llevar la vida al bon vellet i així alliberar-me d'aquell ull per sempre.

M'havíeu d'haver vist amb quin seny jo procedia, amb quina precaució, amb quina previsió, amb quina dissimulació em vaig posar a l'obra! Jo mai no havia estat tan amable amb el vell com la setmana abans de matar-lo. I cada nit, cap a la mitjanit, jo girava la balda de la seva porta i l'obria —oh, tan delicadament!—. I aleshores, quan ja havia fet una obertura suficient per al meu cap, introduïa una llanterna sorda, ben tancada, ben tancada, que no traslluís gens la llum, i aleshores passava el cap. Oh, hauríeu rigut de veure amb quina traça el passava! El movia a poc a poc, molt, molt a poc a poc, de manera de no torbar el son del vell. M'estava una hora per a passar tot el cap per l'obertura, fins que el podia veure ajagut al seu llit. Ah, un boig hauria estat tan prudent? I aleshores, quan el meu cap estava ja ben dins la cambra, obria la llanterna amb precaució —oh amb quina precaució (perquè les frontisses grinyolaven)—, l'obria imperceptible perquè un fil de llum caigués sobre l'ull del voltor. I això jo ho he fet durant set llargues nits —cada nit a mitjanit en punt—, però trobava l'ull sempre clos...

MARY SHELLEY, *Frankenstein* (1818)

It was dark night when I arrived in Geneva. The gates of the city were already closed. I decided to go to the place where my poor William had murdered. Since I could not cross the city I had to go to Plainpalais by boat.

Era negra nit quan vaig arribar a Ginebra. Les portes de la ciutat ja eren tancades. Vaig decidir d'anar a l'indret on havien assassinat el meu pobre William. Com que no podia travessar la ciutat vaig haver d'anar a Plainpalais amb vaixell. Durant la breu travessia vaig observar que els llampecs dibuixaven damunt el cim del Mont Blanc les figures més boniques. Semblava que una tempesta s'acostava ràpidament. En arribar a terra vaig pujar un turonet per observar-ne l'avenç. El cel s'ennuvolà, i aviat vaig sentir la pluja, que aviat guanyà força. Vaig continuar el camí sense pensar en les tenebres ni en la tempesta que bramava amb estrèpit damunt meu. Els llampecs m'encegaren els ulls, il·luminaren el llac i el convertiren en un llit de foc. Tot seguit em va fer l'efecte que m'endinsava en una obscuritat

total. Caminava a bon pas tot observant la tempesta, tan bonica però alhora tan terrible. Vaig aplegar les mans i vaig exclamar: —William, àngel estimat! Els elements de la natura celebren el teu funeral, canten el teu himne fúnebre! Pronunciant aquestes paraules vaig distingir una silueta que emergia entre la foscor i que fins aleshores havia estat amagada rere uns arbres. La resplendor d'un llampec la il·luminà i me'n revelà la forma precisa. La talla gegantina i la deformitat de l'aspecte, d'un horror estrany a la humanitat, de seguida em van convèncer que es tractava d'aquella criatura miserable, aquell dimoni immund a qui jo havia donat la vida. Què hi feia, allà? Podria ser que fos l'assassí del meu germà? Aquell pensament m'esgarrià i em vaig haver de repenjar d'esquena contra un arbre per no caure. La criatura passà ràpidament i es va fondre en la foscor.

GUSTAVE FLAUBERT, *Madame Bovary* (1856)

Emma aurait voulu que ce nom de Bovary, qui était le sien, fût illustre, le voir étalé chez les libraires, répété dans les journaux, connu par toute la France. Mais Charles n'avait point d'ambition!

Emma hauria volgut que aquell nom de Bovary, que era el seu, fos il·lustre, es veiés als aparadors de les llibreries, el repetissin els diaris, fos conegut a tot França. Però Charles no tenia cap ambició!

—Quin infeliç! —deia en veu baixa, mossegant-se els llavis.

Charles la irritava cada vegada més. Amb l'edat adoptava un posat més feixuc i començava a engreixar-se i els seus ulls semblaven més petits encara i...

De vegades Emma li parlava de coses que havia llegit: del passatge d'una novel·la, una obra de teatre nova, o una anècdota de l'alta societat que explicaven en alguna revista... I era com fer confidències a la seva gosseta o al pèndol del rellotge.

En el fons de la seva ànima, però, Emma esperava un esdeveniment. Com els mariners en perill, explorava la solitud de la seva vida amb ulls desesperats, buscant en la llunyania alguna vela blanca entre les boires de l'horitzó. No sabia quin seria aquell atzar, quin vent el portaria fins a ella, cap a quin país l'empenyeria, si era una barca o un vaixell carregat d'angoixes o ple fins a dalt de felicitats. Però cada matí, quan es despertava, l'esperava per a aquell dia, i escoltava tots els sorolls, s'aixecava sobresaltada, s'estranyava que no arribés; després, a la posta de sol, sempre més trista, desitjava que fos l'endemà...

R. L. STEVENSON, *L'illa del tresor* (1883)

My father kept the Admiral Benbow inn and the brown old seaman with the sabre cut first took up his lodging under our roof. I remember him as if it were yesterday...

El meu pare era el propietari de la posada «Almirall Benbow» i el vell i bronzejat mariner, amb la cara marcada per un cop de sabre, va venir a allotjar-s'hi.

Ho recordo com si fos ahir, quan va arribar a la porta de la posada amb passos lents i feixucs, amb el seu cofre de mariner. Era un home alt, fort, gros, de pell colrada, amb una cua que li queia sobre els muscles de la bruta casaca blava; les mans, rugoses i plenes de cicatrius, amb les ungles negres i trencades, i un tall moradenc, que li travessava una galta. El recordo cantant aquella antiga cançó marinera:

*Quinze homes en el cofre del mort...
lo, oh, oh, i una ampolla de rom!*

Aleshores va colpejar la porta i, quan va aparèixer el meu pare, va demanar bruscament un got de rom. Se'l va beure lentament, paladejant-lo, mentre continuava mirant els penya-segats.

—Una cala accessible; i una taverna ben situada. Hi ve molta gent, amic?

Mon pare li va dir que molt poca, desgraciadament.

—Aleshores —va dir—, aquesta serà la meua cabina. Sóc un home senzill; no necessito més que rom, cansalada i ous, i aquell sortint d'allà dalt per veure els vaixells.

Tot i la roba deteriorada i el parlar vulgar, no tenia l'aspecte d'un simple mariner: semblava un oficial acostumat a ser obeït.

FRANZ KAFKA, *La metamorfosi* (1915)

Als Gregor Samsa eines Morgens aus unruhigen Träumen erwachte, fand er sich in seinem Bett zu einem ungeheueren Insekt verwandelt.

Un matí, Gregor Samsa va despertar-se d'uns somnis inquietos, i es va trobar al llit transformat en un insecte monstruós. Estava gitat damunt l'esquena dura com una closca i, si alçava una miqueta el cap, veia la seua panxa de color marró, segmentada per estreps arquejats, com una volta, tan prominent que el cobertor, a punt de caure del tot, ja quasi no s'aguantava. Les cames, molt nombroses i dolorosament primes en comparació amb la grandària habitual de Samsa, s'agitaven indefenses davant els seus ulls. «Què m'ha passat?», va pensar. Allò no era un somni. La mirada de Gregor es va dirigir cap a la finestra, i el mal temps el va fer posar molt melancòlic. «I si dormia una miqueta més, i em llevava del cap aquestes fantasies?», va pensar, però això era del tot impracticable, perquè tenia el costum de dormir del costat dret, i en el seu estat actual no podia posar-se d'aquella manera. Amb quina força no va girar-se cap a la dreta!; però es gronxava per tornar a quedar sempre d'esquena.

VIRGINIA WOOLF, *Una cambra pròpia* (1929)

I told you that Shakespeare had a sister; but do not look for her in Sir Sidney Lee's life of the poet. She died young, alas, and she never wrote a word. Now my belief is that this poet who never wrote a word still lives...

Abans ja us he parlat d'una germana de Shakespeare, encara que no la trobareu esmentada en la biografia del poeta per Sir Sidney Lee. Morí jove, pobra, i mai no escrigué res. Però jo crec que la poetessa de qui us parlo, que mai no escrigué un mot, encara viu. Viu en tu i en mi i en moltes dones que avui no han vingut perquè s'han hagut de quedar a casa a fregar plats i ficar les criatures al llit. Però viu; ja se sap que els grans poetes no moren mai; que són presències permanents; no els cal sinó l'avinentesa de caminar fets carn entre nosaltres. Avinentesa que vosaltres ara esteu molt a punt de fer possible. Perquè jo crec que si vivim un segle més, aproximadament (i ara parlo de la vida col·lectiva que és la vida real, no pas de les petites vides separades que vivim tots com individus), i aconseguim cinc-centes lliures l'any i una cambra pròpia; si ens acostumem a la llibertat i a la valentia d'escriure allò que pensem; si defugim una mica la saleta comuna i observem les persones no sempre en relació les unes amb les altres, sinó en relació amb la realitat; i també el cel, i els arbres o el que sigui tal com són ells mateixos; si hi veiem més enllà de l'espantall de Milton i ens convencem que cap ésser humà no té el dret de tapar-nos la vista; si afrontem el fet, perquè és un fet, que no hi ha cap braç on ens puguem recolzar, i que anem soles pel món, i si hi busquem una relació amb la realitat, i ens oblidem una mica del món dels homes i les dones, l'avinentesa de què us parlo sorgirà i la poetessa finada, que havia estat germana de Shakespeare, es ficarà d'un cop dins el cos que tan sovint s'havia hagut de fer fonedís.

SALVADOR ESPRIU, *Assaig de càntic en el temple* (1954)

Oh, que cansat estic de la meva
covarda, vella, tan salvatge terra,
i com m'agradaria d'allunyar-me'n,
nord enllà,
on diuen que la gent és neta
i noble, culta, rica, lliure,
desvetllada i feliç!
Aleshores, a la congregació, els germans dirien
desaprovant: "Com l'ocell que deixa el niu,
així l'home que abandona el seu indret",

mentre jo, ja ben lluny, em riuria
de la llei i de l'antiga saviesa
d'aquest meu àrid poble.
Però no he de seguir mai el meu somni
i em quedaré aquí fins a la mort.
Car sóc també molt covard i salvatge
i estimo, a més, amb un
desesperat dolor,
aquesta meva pobra,
bruta, trista, dissortada pàtria.

MERCÈ RODOREDÀ, *La plaça del diamant* (1962)

...quan estarem ben sols, tota la gent desada a dintre de les seves cases i els carrers buits, vostè i jo ballarem un vals de punta a la plaça del Diamant... volta que volta, Colometa. Me'l vaig mirar molt amoïnada i li vaig dir que em deia Natàlia i quan li vaig dir que em deia Natàlia encara riu i em va dir que jo només em podia dir un nom: Colometa. Va ser quan vaig arrencar a córrer i ell corria al meu darrera, no se m'espanti... que no veu que no pot anar tota sola pels carrers, que me la robarien?... i em va agafar pel braç i em va aturar, que no veu que me la robarien, Colometa? I la meva mare morta i jo aturada com una bleda i la cinta de goma a la cintura estrenyent, estrenyent, com si estigués lligada en una branqueta d'esparreguera amb un filferro.

I vaig tornar a córrer. I ell al meu darrera. Les botigues tancades amb la persiana de canaleta avall i els aparadors plens de coses quietes com ara tinters i assecants i postals i nines i roba desplegada i pots d'alumini i gèneres de punt... I vam sortir al carrer Gran, i jo amunt, i ell al meu darrera i tots dos corrent, i, al cap d'anys, encara de vegades ho explicava, com si fos una cosa que ens acabés de passar... la Colometa, el dia que la vaig conèixer a la plaça del Diamant, va arrencar a córrer i davant mateix de la parada del tramvia, pataplaf!, els enagos per terra.

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ, *Cent anys de solitud* (1967)

Muchos años después, frente al pelotón de fusilamiento, el coronel Aureliano Buendía había de recordar aquella tarde remota en que su padre le llevó a conocer el hielo. Macondo era entonces una aldea de veinte casas de barro y caña brava construidas a la orilla de un río de aguas diáfanas que se precipitaban por un lecho de piedras pulidas, blancas y enormes como huevos prehistóricos. El mundo era tan reciente, que muchas cosas carecían de nombre, y para mencionarlas había que señalarlas con el dedo...

Cada any, pel març, una família de gitanos esparracats plantava la seva tenda prop del poble i, amb gran renou de xiulets i timbals, feien conèixer els seus invents. De primer van portar l'imant. Un gitano corpulent amb barba feréstega i mans de pardal, que es va presentar amb el nom de Melquíades, va fer una demostració pública d'allò que, segons ell, era la vuitena meravella dels savis alquimistes de Macedònia. Va anar casa per casa arrossegant dos lingots metàl·lics, i tothom es va espantar en veure que les calderes, les paelles, les tenalles i els fogons queien del seu lloc, i les fustes grinyolaven amb la desesperació dels claus que maldaven per desclavar-se, i fins els objectes perduts de feia molt de temps sortien per on més havien estat cercats, i s'arrossegaven en desbandada turbulenta darrera els màgics ferros de Melquíades. "Les coses tenen vida pròpia –pregonava el gitano amb aspre accent–, tot és qüestió de despertar-los l'ànima".

JOSÉ SARAMAGO, *Les intermitències de la mort* (2005)

No dia seguinte ninguém morreu. Este fato, absolutamente contrário às normas da vida, causou enormes perturbações nos espíritos.

L'endemà no es va morir ningú. Aquest fet, absolutament contrari a les normes de la vida, va causar en els esperits una pertorbació enorme, efecte del tot justificat, només cal que recordem que no hi havia notícia a la història universal, ni tan sols un cas que servís d'exemple, d'haver tingut mai lloc un fenomen semblant, que transcorregués un dia complet, amb totes les seves pròdigues vint-i-quatre hores, entre les diürnes i les nocturnes, sense haver-hi hagut ni una defunció per malaltia, ni una caiguda mortal, ni un suïcidi reeixit, res, allò que se'n diu res. Ni tan sols un d'aquells accidents d'automòbil tan freqüents en diades festives, quan l'alegre irresponsabilitat i l'excés d'alcohol es desafien mútuament a les carreteres per decidir qui aconseguirà arribar a la mort en primer lloc. El cap d'any no havia deixat darrere seu l'habitual i calamitos rastre d'òbits, com si la vella àtropos riallera hagués decidit enfundar les tisores per un dia. De sang, en canvi, n'hi va haver, i no pas poca. Atordits, confusos, angoixats, dominant amb prou feines les nàusees, els bombers extreien de la ferralla cossos humans dignes de llàstima que, d'acord amb la lògica matemàtica de les col·lisions, haurien hagut d'estar morts, però que, tot i la gravetat de les ferides i dels traumatismes soferts, continuaven vius i així se'ls transportava fins als hospitals, al so de les ofensives sirenes de les ambulàncies. Cap d'aquestes persones no es moriria pel camí i totes desmentrien els pronòstics mèdics més pessimistes.

CLEMENTINA ARDERIU. Poeta (Barcelona, 1889-1976)

El nom

Clementina em dic,
Clementina em deia.

Altres temps jo fui
un xic temorega;
el nom m'era llarg
igual que una queixa
i em punyia el cor
quan les amiguetes,
per fer-me enutjar,
molts cops me'l retreien:
"Quin nom més bonic!
-deia alguna d'elles-,
però no t'escau:
és nom de princesa."
"Ai, quin nom estrany!"
moltes altres feien;

i jo al fons de tot
sentia l'enveja
dels seus noms tan clars
de Maria o Pepa.

Clementina em dic,
Clementina em deia.

Però quin any s'enfuig
i un altre any governa.
Aquell nom que abans
féu ma timidesa
i es tornà després
una dolça fressa
sobre el llavi un
-jo mateixa el deia-
ara m'és honor

i m'és meravella.
Cap nom no és tan bell
damunt de la terra
com el que l'amat
em canta a l'orella,
i entra en els recers
de l'ànima meva
i em puja al cervell
i em clou les parpelles.

Del cel de l'amor
tombava una estrella...
Ara el nom em lluu
damunt de la testa.

Clementina em dic,
Clementina em deia.

J.V. FOIX. Poeta, periodista i assagista (Barcelona, 1893-1987)

No m'omplis més de flors: ja no t'estimo

Que tu plantis papers per façanes i portes, al peu del campanar, als vidres de l'escola, als bancs de la capella de les monges, al portaló de l'hort de l'Oriola, a les estacions del tren de Valldoreix, a les parades del mercat de fruita, a la sortida del funicular, damunt les cartelleres del cinema, a la sala de ball, a la torratxa de la Casa del llamp, a l'escrivania de la rectoria, sota els fanals del passeig, a la mateixa porta de l'alcova... Que ho escriguis en lletra rodona, o en pal sec, o bé a la romana, en caràcters d'impremta forastera, en elzeveriana, en lletra molt ampla, o en cursiva,... Amb carbó dur i gruixut, amb guixos exaltats o amb mangra de color de sang donada... Què hi puc fer jo, Francesca, què hi haig de dir, si amb els teus ulls aclucats ja sé el que escrius: No m'omplis més de flors, ja no t'estimo.

VÍCTOR CATALÀ -Caterina Albert i Paradís. (L'Escala, 1869-1966)
Escriptora de contes i novel·les, poesia i teatre.

L'oca blanca

Jo tinc una oca en mon jardí,
una oca blanca com un cigne,
que sempre va d'ací d'allí,
majestuosa, grave i digna.
Sens mirar enlloc, amb aire estrany
allarga el coll lluny de la terra
i encerta d'esma el viarany
que l'acompanya on l'aigua xerra.

El breu estany sembla un mirall
on l'aigua raja escumejanta
com una troca de cristall
que riu i riu, que canta i canta.

Son miroteig meravellós
a l'oca blanca l'hipnotitza,
la tempta amb goig voluptuós,
la sedueix, la fanatitza...

I allarga el coll cap a l'estany
on l'aigua riu amb rialla franca,
i es precipita dintre el bany,
com enartada, l'oca blanca.
Sota el canó del brollador
es retorçeix, fantasiosa,
miralla en l'aigua sa blancor,
la becarreja, neguitosa;

retorç el coll com blanc serpent
sota la fulla i flor del lliri;
el submergeix l'ala batent,
s'endebatega en ple deliri.

I amb jocs de perles i brillants
l'aigua la cobre i l'emmantella,
i juguen folls, com dos amants,
l'oca de neu i l'aigua bella.

Després, rendida de jugar,
surt l'oca blanca igual que un cigne,
i torna anar d'ací d'allà,
majestuosa, grave i digna.

No té company, ni n'ha tingut;
viu sens parella i sola, sola,
en la florida quietud
plena de llirs i corretjola...

Quan ve la nit, son estrany crit
creua, vibrant, per l'herba bruna
i es veu vagar, com blanc esperit,
sota el raig pàl·lid de la lluna.

I com misteri atzarador
cada jorn trobo, en l'herba humida,
son fruit d'amor... sense l'amor,
son fruit de vida... sense vida.

En quina noça s'ha format
l'estèril ou ple de misteri?
Quin amant és que l'ha engendrat
en l'oca blanca, sense ser-hi?

Tal volta l'aigua de l'estany,
que amb l'oca juga i l'emmantella,
és la que fa el miracle estrany,
la portentosa meravella?...

Jo tinc una oca en mon jardí,
una oca blanca com un cigne,
que sempre va d'ací d'allí,
misteriosa, grave i digna.

SALVADOR ESPRIU. Poeta, dramaturg i novel·lista (Santa Coloma de Farnés, 1913-Barcelona,1985)

Oració al Senyor Sant Jordi

A mussitar-la, és clar, amb una molt relativa ingenuïtat

“Senyor sant Jordi,
patró,
cavaller sense por,
guarda'ns sempre
del crim
de la guerra civil.
Allibera'ns dels nostres
pecats
d'avarícia i enveja,
del drac
de la ira i de l'odi
entre germans,
de tot altre mal.
Ajuda'ns a merèixer
la pau
i salva la parla
de la gent
catalana.
Amén.”

L'estampeta
se'm perdia:
no recordo
l'any ni el dia.

JOAN VINYOLI.

Poeta (Barcelona 1914 – 1984)

El banc de pedra

No diré pas que he malversat la vida,
que si la cara et somriu
és que les aigües baixen netes
i ens hem banyat tots dos al mateix gorg.

Després anem pel corriol de les paraules
cap a la casa del silenci
que hi ha al cim del turó
i ens asseiem al banc de pedra.

Tot convergeix en una flor
mirada i no collida.

Després convé i és necessari
separar-se i servir.

Els nens

Els nens s'han escapat de l'escola i salten, riolers, pels turons que hi ha prop, tirant-se pedres de cotó fluix i boles de farina que els deixen blanquinosos. Tot d'una se'ls apareix un àngel immens de paper vermell, que els deixa atònits i meravellats. Tot el cel és de color vermell. Cantant i cridant i rodolant per terra, tornen feliços a l'escola i t'expliquen el que els ha esdevingut. Tu els dius que no devia ser cap àngel, sinó el reflex de la claror d'un núvol baix. Ells et repliquen, però, que no era cap àngel ni cap núvol, sinó el teu estel, que els protegia i els embadocava. Amb els teus ulls molt foscos i brillants has mirat els nens i has sentit "felicitat".

JOSEP PALAU I FABRE. Poeta i crític d'art (Barcelona, 1917-2008)

Cul d'ampolla, Teoria dels colors, 1946

El fons del mar és verd: verd és el fons de tots els ulls, si ho mireu bé. El verd és el color de les profunditats. Els crims són verds, les conspiracions són verdes, l'enveja és verda. En els culs d'ampolla hi ha amagat el verí de totes les perversitats. No interoguem mai un cul d'ampolla. No vulgueu saber els seus secrets. Hi ha un punyal que se us clavarà per l'esquena, que també és verd. Hi ha els grans ulls verds de Lady Macbeth, sempre oberts. Els petits ulls verds de totes les bruixes del món. Les serps verdes. A vegades el verd es vesteix de festa i es presenta amb vestit engrescador. Però qui sap mirar, mai no deixa de veure, sota aquell vestit de primavera, d'arbre mogut per les fulles, la mala intenció amagada. Verd tendre, dieu? El més tendre dels verds sap mil vegades més lletra menuda que el més ofensiu dels vermells. El verd procedeix sempre a passos alambinats. Quan us n'adoneu ja us ha pres l'amiga, l'amant, la muller...

Els ulls del gat són verds, els de l'Esfinx també eren verds, i tots, quan odiem, tenim els ulls verdíssims.

MONTSERRAT ABELLÓ. Poeta i traductora.
(Tarragona, 1918 – Barcelona 2014)

El vent damunt la pell

El vent damunt la pell,
entre els cabells,
dins la boca, els narius.
Els ulls esbatanats plens de vent.
El vent damunt les cases,
les finestres, les portes,
esmunyint-se pels forrellats;
entre els barrots dels balcons
i les escletxes.
I pels carrerons estrets.
El vent que escombra
els carrers de la ciutat
i esbulla els teus cabells,
i els meus.
El vent que ens penetra cos
endins.
I tu i jo caminant
contra el vent.

MIQUEL MARTÍ I POL. Poeta, narrador i traductor (Roda de Ter, 1929–Vic, 2003)

Ara mateix

Ara mateix enfilo aquesta agulla
amb el fil d'un propòsit que no dic
i em poso a apedaçar. Cap dels prodigis
que anunciaven taumaturgs insignes
no s'ha complert, i els anys passen de pressa.
De res a poc, i sempre amb vent de cara,
quin llarg camí d'angoixa i de silencis.
I som on som; més val saber-ho i dir-ho
i assentar els peus en terra i proclamar-nos
hereus d'un temps de dubtes i renúncies
en què els sorolls ofeguen les paraules
i amb molts miralls mig estrafer la vida.
De res no ens val l'enyor o la complanta,
ni el toc de displicent malenconia
que ens posem per jersei o per corbata
quan sortim al carrer. Tenim a penes
el que tenim i prou: l'espai d'història
concreta que ens pertoca, i un minúscul
territori per viure-la. Posem-nos
dempeus altra vegada i que se senti
la veu de tots solemnement i clara.
Cridem qui som i que tothom ho escolti.
I en acabat, que cadascú es vesteixi
com bonament li plagui, i via fora!,
que tot està per fer i tot és possible.

MARIA-MERCÈ MARÇAL. Poeta, narradora, i traductora.
(Ivars d'Urgell, 1952-Barcelona, 1998)

Divisa

A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona,
de classe baixa i nació oprimida.

I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel.

Vuit de març

Amb totes dues mans
alçades a la lluna,
obrim una finestra
en aquest cel tancat.

Hereves de les dones
que cremaren ahir
farem una foguera
amb l'estrall i la por.
Hi acudiran les bruixes
de totes les edats.

Deixaran les escombres
per pastura del foc,
cossis i draps de cuina
el sabó i el blauet,
els pots i les cassoles
els fregall i els bolquers.

Deixarem les escombres
per pastura del foc,
els pots i les cassoles.
el blauet i el sabó.

I la cendra que resti
no la canviarem
ni per l'or ni pel ferro,
per ceptres ni punyals.
Sorgida de la flama
sols tindrem ja la vida
per arma i per escut
a totes dues mans.

El fum deixarà
l'inici de la història
com una heura de joia
entorn del nostre cos
i plourà i farà sol
i dansarem a l'aire
de les noves cançons
que la terra rebrà.
Vindicarem la nit
i la paraula DONA.
Llavors creixerà l'arbre
de l'alliberament.

MIREIA CALAFELL. Poeta (Barcelona, 1980)

Set

Té tanta set, tanta set acumulada:
són dies, anys, un lustre sense beure,
sense mullar els llavis en aigua,
sense el plaer d'un líquid a la boca.
I sent brollar la font que té a tocar
des que ahir al vespre va trobar-te,
riu seductor, miratge a ple desert
que calmaria el pes dens de la llengua,
la sequedat ardent de la saliva,
esquerda que a la gola fa ferida.
Però ha decidit no beure-hi,
no fondre l'atracció cap a l'aixeta,
no abandonar una set que és només seva,
no concretar l'anhel i llavors perdre'l.

JOSEP PEDRALS. Poeta i recitador (Barcelona, 1979)

L'apocalipsi

L'Everest cau, roc per roc,
en un strip-tease psicòtic,
l'erm, porós, supura vòmit,
el pla es plega fent manyocs;

el mar s'alça i flota en flocs
en mans d'huracans despòtics,
i en uns volcans espasmòdics,
les selves salten al wok.

Entre el rebuf d'un gat gòtic
i esgüells d'un verro barroc,
el món s'esqueixa, caòtic,

pres d'un onatge de foc,
i l'Humà esdevé anecdòtic,
entre el no-res i el molt poc.

JOAN SALVAT-PAPASSEIT. Poeta i redactor d'articles de crítica social.
(Barcelona, 1894-1924)

La casa que vull

La casa que vull,
que la mar la vegi
i uns arbres amb fruit
que me la festegin.

Que hi dugui un camí
llucent de rosada,
no molt lluny dels pins
que la pluja amainen.

Per si em cal repòs
que la lluna hi vingui;
i quan surti el sol
que el bon dia em digui.

Que al temps de l'estiu
niui l'oreneta
al blanc de calç ric
del porxo amb abelles.

Oint la cançó
del pagès que cava;
amb la salaborr
de la marinada.

Que es guaiti ciutat
des de la finestra,
i es sentin els clams
de guerra o de festa:

per ser-hi tot prest
si arriba una gesta.

GROUCHO MARX. Actor, humorista i escriptor (Nova York, 1890 - Los Angeles, 1977)

- ✓ Mai no oblidó una cara, però en el seu cas faré una excepció.
- ✓ No penso pertànyer a un club que m'accepti com a soci.
- ✓ Aquests són els meus principis; si no li agraden, en tinc d'altres.
- ✓ Hi ha tantes coses més importants que els diners... però són tan cares!
- ✓ El secret de la vida és l'honestedat i el joc net... Si pots simular això, ho has aconseguit.
- ✓ La política és l'art de buscar problemes, trobar-los, fer un diagnòstic fals i aplicar després els remeis equivocats.
- ✓ Ell pot semblar un idiota i actuar com un idiota. Però no us deixeu enganyar: és realment un idiota.
- ✓ Des del moment que he agafat el meu llibre he caigut a terra rodolant de riure. Algun dia espero llegir-lo.
- ✓ O vostè s'ha mort o el meu rellotge s'ha parat (Prement el pols a un pacient).
- ✓ Partint del no-res vaig arribar a les cotes més altes de la misèria.
- ✓ El matrimoni és la principal causa del divorci.
- ✓ Es vol casar amb mi? És rica vostè? Contesti primer la segona pregunta.
- ✓ Fill meu, la felicitat està feta de petites coses: un petit iot, una petita mansió, una petita fortuna...
- ✓ En les festes no s'assegui mai: pot asseure's al seu costat algú que no li agradi.
- ✓ He gaudit molt amb aquesta obra de teatre, especialment en el descans.
- ✓ Trobo que la televisió és molt educativa. Cada cop que algú l'encén, me'n vaig i em llegeixo un llibre.
- ✓ La justícia militar és a la justícia el que la música militar és a la música.
- ✓ És millor estar callat i semblar estúpid, que parlar i esvair els dubtes definitivament.
- ✓ L'amor de veritat només se't presenta un cop a la vida... i després no te'l pots treure mai més de sobre.
- ✓ Els diners no em fan feliç: em fan falta!

WOODY ALLEN. Director, actor, guionista i escriptor (Nova York, 1935)

- ✓ Els avantatges del nudisme salten a la vista.
- ✓ La marihuana causa amnèsia i... altres coses que no recordo.
- ✓ Alguns matrimonis acaben bé, altres duren tota la vida.
- ✓ Els japonesos pretenen fer obrir els ulls al món.
- ✓ En els avions el temps passa volant.
- ✓ Els mosquits moren entre aplaudiments.
- ✓ El meu pare va vendre's la farmàcia perquè no hi havia més remei.
- ✓ Arreglar els problemes econòmics és senzill: només necessites diners.
- ✓ Els cabells blancs ja no es respecten, es tenyeixen.
- ✓ El mag va fer un gest i desaparegué la gana, va fer un altre gest i desaparegué la injustícia, va fer un altre gest i desaparegué la guerra. El polític va fer un gest i desaparegué el mag.
- ✓ L'eternitat es fa molt llarga, sobretot cap al final.
- ✓ Jo no tinc por a la mort, però no m'agradaria ser-hi quan passi.

LES LUTHIERS. Grup humorístic i musical argentí, des de 1967.

- ✓ L'alcohol mata lentament. M'és igual, no tinc cap pressa.
- ✓ Mata't estudiant i acabaràs sent un cadàver culte.
- ✓ L'amor etern dura uns tres mesos, més o menys.
- ✓ Hi ha dues paraules que us obriran moltes portes: estirar i empènyer.
- ✓ Qualsevol temps passat fou anterior.
- ✓ Tenir la consciència neta és senyal de mala memòria.
- ✓ Qui neix pobre i lleig té moltes probabilitats que en créixer se li desenvolupin els dos defectes.
- ✓ Els honestos són inadaptats socials.
- ✓ El peix que neda contra corrent, mor electrocutat.

- ✓ L'esclavitud no es va pas abolir: es va substituir per deu hores diàries de treball mal pagat.
- ✓ Si no sou part de la solució és que sou part del problema.
- ✓ Equivocar-se és humà, però fotre la culpa a un altre encara ho és més, d'humà.
- ✓ L'important no és saber alguna cosa, sinó tenir el telèfon de qui la sap.
- ✓ Jo no pateixo de bogeria; en gaudeixo a totes hores.
- ✓ És bo deixar la beguda; el fotut és no recordar on.
- ✓ El diner no fa la felicitat: la compra feta.
- ✓ Si la teva xicota perjudica els teus estudis, deixa els estudis i perjudica la teva xicota.
- ✓ La intel·ligència em persegueix, però jo sóc més ràpid.
- ✓ Fuig ben a poc a poc de les temptacions perquè et puguin atrapar.
- ✓ La veritat absoluta no existeix, i això és absolutament cert.
- ✓ Hi ha un món millor, però és caríssim.
- ✓ Cap ximple no es queixa de ser-ho: No els deu anar tan malament...
- ✓ La dona que no té sort amb els homes no sap la sort que té.
- ✓ La mandra és la mare de tots els vicis i, com a mare, se l'ha de respectar.
- ✓ Feliços els que no espereu res, perquè mai no us decebran.

21 línies

La vida...Per què soc aquí? Mai us heu parat a pensar en el sentit de la vida? Tot continuaria igual si no existíssim? A vegades m'imagino com seria la vida de les persones que m'envolten sense la meva existència i penso que potser jo no els aporto res. El mateix estic fent amb vosaltres perquè acabo de malgastar 4 línies, però sincerament és la veritat. D'acord, quan som petits tot és molt bonic, sí; no ens hem de preocupar, vivim feliços i no ens passem el dia pensant en els tres mil exàmens que tenim la setmana vinent ni en el text de català que hem d'entregar al final de la classe. És quan ens fem grans que ens adonem com és el món en què vivim, que la vida que ens espera no sempre serà una fantasia on arribarà un príncep blau que et solucionarà els problemes. Ho sé, aquest text està resultant molt dramàtic, sí, però si m'hi fixo veig que continuo igual que abans i ja porto onze línies. És absurd. No podem passar-nos el dia així, hem de gaudir dels moments del present, perquè de seguida es converteixen en el passat, i és quan no els aprofitem al màxim que ens adonem que el temps ha passat volant i ja no podem tornar enrere. Hem d'esforçar-nos pel que valorem i desitgem, no ens podem quedar amb els braços plegats esperant que allò que volem aparegui davant nostre per art de màgia. Si vols aconseguir-ho, lluita, fracassa, aprèn i torna-ho a intentar, però sobretot no et rendeixis mai, perquè la vida és com un tancar i obrir d'ulls. Quan menys t'ho esperis els teus somnis es faran realitat. Tot serà gràcies a tu, això no ho dubtis. Això sí, no m'agafis d'exemple, perquè acabes de gastar dos minuts de la teva vida per llegir aquest text, escrit en dues hores, i acabat justament a la línia 21.

Emma Salavedra, 4t d'ESO

Text basat en 30 línies, de Quim Monzó.

WILLIAM SHAKESPEARE. Dramaturg i poeta (Stratford-upon-Avon, 1564-1616)

El Mercader de Venècia, comèdia escrita el 1597. Monòleg de Shylock.

Veu en off: 400 grams de carn... i què en faríeu?

SHYLOCK: Si no pot servir per a res més, servirà per satisfer la meva revenja... S'ha mofat dels meus fracassos, s'ha rigut dels meus èxits...! això per quin motiu ho fa? Perquè sóc jueu. Que potser no té ulls, un jueu? Que no té mans, ni sentits, ni cor? Que no el fereixen les mateixes armes que fereixen un cristià? Que no se li encomanen les mateixes malalties, ni el guareixen els mateixos remeis? Si ens punxen, eh que ens surt sang? Si ens feu pessigolles, eh que riem? Si ens enverineu, eh que ens morim? Si un jueu insulta un cristià, què fa el cristià, que és tan bo? S'hi torna. Si un cristià insulta un jueu, què haurà de fer, el jueu? Tornar-s'hi. Si vosaltres m'ensenyau a ser dolent, molt serà que no aprengui a ser-ho com vosaltres...!

ÀNGEL GUIMERÀ. Dramaturg i poeta (Sta. Cruz de Tenerife, 1845-Barcelona, 1924)

Terra Baixa, 1896. Fragment de l'escena VIII, Acte I.

Marta: *(dreta, seriosa, tensa, cap baix i braços plegats a sota el pit)* Jo me n'aniré d'aquí abans de casar-m'hi!

Sebastià: *(assegut amb posat fatxenda, fotent-se'n).* Bo...!

Marta: *(decidida)* No, no me n'aniré; que em tiraré per la resclosa; que jo em vull morir abans que aquest home...!

Sebastià: *(aixecant-se i anant cap a la Marta, enèrgic i rabiós, després de donar un cop de puny damunt la taula)* No te n'aniràs ni t'hi tiraràs a la resclosa! *(agafant-la fort i sacsejant-la, intimidador)* Em sents, Marta, em sents?

Marta: Em fas por, Sebastià Deixa'm! *(aconseguint desfer-se'n amb força).*

Sebastià: Parlem clar, Marta. No t'he dit jo sempre que t'estimava a tu més que a tot el del món, i que t'estimaria sempre, sempre? I que no et deixaria mai a tu, perquè, encara que volgués no podria deixar-te? Respon-me! *(amb autoritat i els ulls esbatanats)*

Marta: No ho sé! Sí, sí! *(posant-se les mans al cap, plorosa).*

Sebastià: Escolta, escolta. No saps tu del cert, ben cert, que si no entren diners a casa les tinc totes perdudes, les hisendes? No t'he dit cent vegades que no me la daran, la pubilla Sala que no es pensin que tu i jo ja no som res, Marta? Que no ho saps, que l'oncle del mas Riutort m'ha desheretat per tu, i que ara si tu et cases tot s'arreglarà i podré treure les hipoteques que hi ha sobre els masos i les terres? *(ella, el cap baix i ell, passejant nerviós)*

d'un costat a l'altre) I, mira, si jo no et portés tanta de voluntat, si no em tinguessis tan...teu, Marta, et diria: vés-te'n, no tornis més; casa't lluny i enganya un altre que t'estimi. Però jo no ho vull, no, que ets meva, tota meva i sempre, sempre seràs meva, que jo no et deixo, Marta, que ni que em mori et deixo *(lluitant per abraçar-la i besar-la)*.

Marta: Em fas mal! Aparta't! M'has fet mal, i... m'espantes! *(se'n desfà)*.

Sebastià: Por...! No ho vull que ho diguis, que em tens por! Jo el que vull és que m'obeeixis, com sempre, ho sents?, i que m'estimis!

Marta: Sebastià...

Sebastià: *(amenaçador)* Mira que no em coneixes, encara que t'ho pensis, que em coneixes... *(l'agafa altre cop)*.

Marta: *(vençuda i resignada)* Deixa'm, deixa'm. M'hi casaré, sí, m'hi casaré.

Sebastià: *(anant cap a l'altra banda, victoriós, satisfet)* I és clar que t'hi casaràs *(se senten rialles)*.

Marta: *(corrent cap ell, espantada, que la rep i l'abraça, possessiu)* Vénen, Sebastià, vénen...

Sebastià: Si fuges d'ell i tornes! Això és el que m'agrada!! *(acaba l'escena abraçant-la fort i mirant-la. Quiets 3 segons)*.

JOAN CAPRI. Actor, humorista i monologuista (Barcelona, 1917 - 2000)

El naufrag

-Ai, Verge de la Misericòrdia! (sospira) Fa tres mesos que estic aquí, tres mesos... Escolteu, a mi ja m'agradava la platja, però... aquesta temporada tan llarga no me l'esperava, aquesta és la veritat. Fins ara encara tenia companyia, sabeu? Per aquest tros d'illot vaig trobar tres micos que em feien companyia, però ahir se'm va morir l'últim... pobret... Un *enterro* trist, escolteu, és clar, només hi anava jo... no hi havia ningú més... Oh, i és curiós: no se'm van morir *aixís*, de cop, no, se'm van anar morint de mico en mico... I ara aquí, tot sol, com un animalet, esperant a veure què passa... I tot per culpa de la meva dona. Les dones, que tenen la culpa de moltes de les coses que ens passen als marits! Aquesta mania que tenen de viatjar, de veure món, que hem de veure món, que hem de viatjar...! Viatjar? Aquí el tens el viatjar! Pobreta, no li vull dir mal perquè em penso que es va ofegar... En fi, no n'he sabut mai més res. Ja us explicaré com va anar. Mireu, jo era una persona de solter que no em ficava en res, escolteu. Em guanyava la vida: tenia tres telers a casa, feia sueters a dalt el pis i, com que no els tenia declarats, doncs la veritat, m'hi guanyava la vida, no ens hem d'enganyar... Però, és clar, un va fent diners, un va fent diners... i doncs què ha de fer? Bé ha de fer un pensament, i el pensament és casar-se, o casar-se o embolicar-se amb algú altre, i em penso que avui tot és prou car, doncs més val casar-se que és el que vaig fer jo, que és *lo* decent. És clar, no coneixia a ningú i un amic meu –que aquest va ser el primer que em va embarcar, eh?– em va dir: -Escolta -diu-, vine, home, a una festa d'aquestes que fan en una casa particular, una festa d'alta so-ci-e-tat, oi? –diu-. Allà et puc presentar una noia, encara pots trobar un bon partit, oi? Una filla única amb diners... I és clar, doncs vaig anar-hi, tant hi va insistir... que vaig anar a aquella festa, i és clar, estava ple, pleníssim, escolteu, una gentada de por!

Es veu que tothom buscava *lo* mateix, sabeu?, aquesta filla única, es veu que hi havia una fam que feia por...I la festa no estava malament, oi? Però molt d'alta societat em penso que no era perquè quan vam sortir ens van dir quant tocava a cada u, i allò, noi, em va deixar fred. I, és clar, doncs allà vaig conèixer aquesta noia, una xicoteta grassoneta, que és com m'agraden, no estava malament, oi? I és clar, tot ballant, allò que t'engresques, et diu que t'estima, que l'estimes... i és clar, em vaig embalar i em vaig equivocar: en comptes d'una filla única amb diners, era l'única filla que no en tenia! Però, és clar, jo ja li havia dit que l'estimava, doncs vaig haver de tirar endavant. Vam fer una boda, arregladeta, clar, no teníem diners perquè filla única sí que ho era, però sense cap calé, havíem de viure amb els meus. Vam anar a viure... els primers temps bé, amb la sogra, amb la seva mare, vivíem, però de seguida, noi, ella i la sogra, que hem de viatjar i que hem de veure món i que hem de veure món! I jo li deia: -Però que no anem de tant en tant a Matadepera? Que jo hi tenia una miqueta de caseta -Que no, home, que ens hem de fer una cultura, que no tenim conversa! La sogra! No tenim conversa i no callava mai, aquella dona! Res, no hi va haver manera! Jo l'únic que li vaig dir és que no volia anar carregat amb la maleta, i que res, que no, que no, ja s'ho van arreglar, es veu que hi ha unes agències que se'n cuiden de tot, no sé què del forfet, que només és qüestió d'agafar el barco... Escolteu, jo, quan vaig agafar el barco, allò ja no ho vaig veure clar, ja vaig veure que allò no aguantaria, escolteu... Un barco petit, allà amarrat al moll ja bellugava... i se'n deia "El rei dels mars", encara quina barra!, "El rei dels mars"... Però, és clar, com que els reis van de bòlit d'aquesta manera, vaig pensar

vés a saber què farà el rei dels mars! No, i els primers dies no va anar malament, no... Ara, una golondrina també hauria anat bé perquè la mar era plana...

Però el tercer o quart dia, fillets de Déu! I quina manera de ballar el rei del meu cor, noi! Quina manera d'anar d'un cantó a l'altre! I de seguida tothom a la barana, escolteu, tothom, eh? No se'n va escapar ningú, eh? Tothom! Fins hi havia una taquillera, que la vaig reconèixer, del metro de Barcelona, d'aquestes que no tenen mai canvi, també canviava allà també! Mare de Déu!

Jo, en veure que la mar es posava d'aquella manera, me'n vaig corrents a casa del capità i li vaig dir: -Escolteu, això està malament, eh? Jo no sé com ho veieu vós, però jo ho veig malament. I de primer em va treure: -Eh, fugiu d'aquí! Primer haig de saber allà on sóc! Ni sabia on era, pobre home... Me'n vaig tornar una altra vegada allà amb la meua dona, però al passar per la part del davant, ja vaig veure que la part del davant ja sucava... ja sucava, tot se n'anava enlaire! Me'n torno a casa del capità i, aleshores molt més *sèrio*, li dic: - Escolteu: o ho dieu vós això de '*sálvese quien pueda*' o doneu-me la gorra i ho diré jo... ho diré jo! Aleshores el vaig espantar. Va sortir esverat l'home, amb la gorra: -*Sálvese quien pueda, sálvese quien pueda!!* Pobret, aquells crits, encara sembla que els senti... Quin horror! No us hi vulgueu trobar...! *Sálvese quien pueda, sálvese quien pueda!* Les dones i criatures primer, les... això sí: en això hi va haver ordre; es veu que el reglament ho mana d'aquesta manera: les dones i criatures van ser els primers... d'ofegar-se, pobrets! I quina manera de tirar gent a l'aigua sense més ni més, escolteu... Aleshores es va veure que tot era una *enredada*! Però si la meitat dels salvavides eren pintats per les parets! No hi havia manera de treure'ls-en! Va tocar un salvavides cada dues o tres-centes persones! És clar, a mi me'n va tocar un, encara vaig tenir sort, però a una pobra dona, grassa, d'aquestes dones que es fan en quatre dies, grassa, li van donar un salvavides, pobreta, com un tortellet d'aquells de deu rals, de sant Antoni. Entre uns quants li vam posar una cama, però, és clar, amb la cama enlaire es va ofegar de seguida, pobreta...

Jo no, ja dic, jo vaig tenir sort de trobar-ne un que no perdia... Hi tenia una miqueta el dit perquè tenia un foradet, però vaja, vaig anar bastant bé i tothom, vinga, cap a l'aigua. I de seguida, pobrets, aquella quantitat de gent que no en tenia, allà al costat: -I deixi-me'l, i deixi-me'l -un pobre home allà que no me'l podia treure de sobre- i deixi-me'l, que només vaig fins allà i l'hi torno. Jo ja ho veia que anava amb mala fe aquell home! -I deixi-me'l, i deixi-me'l... Que no, home, que no veu que l'estic fent servir jo!? -li estava dient- I deixi-me'l, deixi-me'l, deixi-me'l... zep, cap a baix! Pobret. Encara va sortir un moment a treure el cap i em digué: - Ja no cal. i ja no es va veure més. (*silenci 2 segons*) Només hi havia una persona tranquil·la, jo no havia vist mai una persona tan tranquil·la, nedant com si no passés res. Després em van dir que era un fabricant de teixits. Diu, ui, aquest! Que en fa de temps que està amb aigua fins al coll! La meua pobra dona, no la vaig veure mai més... No sé, no sé... Com que s'havia engreixat molt, les barques no la van voler... En canvi la sogra, la vaig tenir penjada al coll fins que un moment me la vaig haver de treure de sobre i escolteu, cap al fons, eh?, que no s'ho va fer dir dues vegades, cap al fons, cap al fons! Aleshores em vaig adonar que, en el fons, la meua sogra no era tan mala dona.

QUIM MONZÓ. Narrador, guionista, periodista, traductor i assagista (Barcelona, 1952)

La micología

(Piuladissa d'ocells. De cop, darrera una parabanda, apareix, dret, un boletaire, amb barretina, camisa de quadres, pantalons de vellut i faixa negra, amb un cistell i un bastó a les mans. Una mica ximple)

Boletaire: –De bon matí el boletaire surt de casa, amb un cistell i un bastó, a la recerca del rovelló. *(caminant d'un costat a l'altra, sempre darrera la parabanda, cantussejant)* Lalaralà lalaralà, lalaralà, lalaralà lalaralà lalaralà... Fins que arriba a una pineda *(fa un saltiró i s'atura)* i hi entra! I què veuuuuu de primer, i què veuuuu?? Un pinatell! *(s'ajup, el cull i s'incorpora d'un bot)* Ja en tinc un! *(se'l mira i cap al cistell)* Ja en tinc un! i uns arbres més enllà, up! *(s'ajup, els cull i cap al cistell)* Colometes i trompetes! I surenys! Up! *(es torna a ajupir i apareix d'un bot)* I rovellons! Up! *(hi torna)* I amb el cistell ben ple, ja se sent ben satisfet. Oh! *(cara d'esglai)* Sabeu què és això? *(amb veu baixa, assenyalant un bolet vermell i pigallat de blanc)* Un reig bord, un bolet assassino! Extremadament verinós, mortal...! Que ningú no el toqui! Què s'ha de fer? Txas, txas, així no farà mal a ningú *(li fot un parell de cops de bastó i el bolet esdevé un núvol de pols)* Ehem, ehem *(el boletaire tus i dissipa la boira amb la mà)*.

Gnom: –Uuuuh! *(apareix un gnom de la sort, amb barretina verda, barba blanca i botes punxegudes amb picarols)* Bon dia, bon home.

Sóc el gnom de la sort que neix d'alguns rejos bords, quan es desintegren. Ets un home afortunat. Només en un de cada cent mil rejos bords hi ha un gnom de la sort. Digues un desig i te'l concediré.

Boletaire: *(esglaiat)* -Això només passa als contes *(s'hi acosta i recula)*.

Gnom: –No. També passa a la realitat. Va, digues un desig, que te'l concediré...

Boletaire: –No m'ho acabo de creure *(acostant-s'hi i reculant)*.

Gnom: –Tu digues un desig i veuràs que, demanis el que demanis, sigui gros o inabastable, jo, te'l concediré.

Boletaire: –Com vols que et demani res *(el toca amb el pal)* si no m'ho acabo de creure, que hi hagi gnoms que em puguin concedir tot allò que els demani?

Gnom: *(impacient i cridant)* –Tens a davant teu un homenet com jo, amb barba blanca, barretina, amb aquesta veu i aquest vestit, i em diràs que no t'ho creus? *(pausa)* Au, vinga, digues un desig! *(emprenyat)*.

Boletaire: –Què haig de demanar? Mai no m'hauria imaginat en una situació com aquesta. Què haig de demanar? Riqueses, dones, salut, felicitat?

Gnom: –Eeeeeh! Demana coses tangibles. Res d'abstraccions. Si vols riqueses, demana tal quantitat d'or o un palau o una empresa de tals o tals característiques. Si vols dones, digues quines en concret. Si, en acabat, el que demanes et fa realment feliç o no, és cosa teva. A mi se me'n refot...

Boletaire: –Coses tangibles? Una moto? Rum rummm! Un Ferrari? Un iot? Un jet privat? Una mansió? Kim Kardashian, Lady Gaga, Anne Hathaway, Kristen Steward? / Patrick Wilson, Robert Pattinson, Carlos Cuevas, Roger Coma? El tron d'un país dels Balcans?

Gnom: (*cara d'impaciència*) –No tinc tota l'eternitat... Abans no t'ho he dit perquè em pensava que no trigaries tant, però tenies cinc minuts per decidir-te. I ja n'han passat tres! (*sil·labejant*).

Boletaire: (*espantat*) –Només me'n queden dos! Vull... (*acostant-s'hi*).

Gnom: –Digues, què vols?

Boletaire: –És que triar així, de pressa i corrents, és una bestiesa. En una ocasió com aquesta, potser única a la vida, cal temps per decidir-se. No es pot demanar el primer que et passi pel cap...

Gnom: –Et queda un minut i miiiiig...

Boletaire: –I si demano diners? Una xifra concreta: Mil milions de pessetes; no, dos mil milions o un bilió... (*No es decideix per cap xifra*).

Gnom: –Un minut!

Boletaire: –És injust... Demano poder?

Gnom: (*de mala gana*) –Trenta-tres segons.

Boletaire: –El bilió, doncs, o dos bilions...?

Gnom: –Quinze segooooooooons!

Boletaire: –Aiaiaiaia...! Tres bilions?

Gnom: –Dos segons...! Un segon, digueeeeees!

Boletaire: –Un altre gnom com tu! Vul un altre gnom com tuuuu! (*just a temps. El gnom s'esfuma i al seu lloc n'apareix un altre d'igual al d'abans*)

Gnom: –Bon dia, bon home. Sóc el gnom de la sort que neix d'alguns rejos bords, quan es desintegren. Ets un home afortunat. Només en un de cada cent mil rejos bords hi ha un gnom de la sort. Digues un desig i te'l concediré.

Boletaire: (*espantat i plorós*) –Jo vull...vull...jo no vull reeeee....! (*plora i se'n va corrents. L'altre, al darrere. Fosc*)

KARL VALENTÍN. Còmic alemany (1882-1948). Precursor del teatre de l'absurd.

L'anada al teatre (teatre de cabaret)

Situació: *Una dona i el seu marit sopen apressadament abans d'anar al teatre, aprofitant dues entrades que els acaben de regalar. No marxaran, però, sense deixar escrita una nota, que el seu fill trobarà quan torni de la feina.*

(Mengen sorollosament)

EL MARIT: I què en farem, del noi, quan torni de la feina?

LA DONA: Ja hi havia pensat. Li deixarem el menjar ben tapat, perquè no es refredi, i caldrà deixar-li un paper. Tu continua menjant, que jo l'escric ara mateix. *(Va a buscar paper i tinta de la calaixera)*. O sigui que li poso que no som a casa.

EL MARIT: Això no cal que li ho diguis. Prou que ho veurà. Has de posar que hem sortit, que som fora.

LA DONA: És el que volia dir! Li dic que no hi som perquè som fora.

EL MARIT: Apa, escriu: "Munic, set de..."

LA DONA: No. Li posaré: "Estimat..."

EL MARIT: Ara que hi penso...Com es diu el noi?

LA DONA: Tu que ets el seu pare, ho hauries de saber, com es diu el noi.

EL MARIT: L'obligació de saber-ho, la tens tu, que ets la seva mare.

LA DONA: Vinga dir-li "el noi", "el noi" i té, mira. Com es deu dir?

EL MARIT: Espera...ho aniré a preguntar a la veïna.

LA DONA: No, no, ho trobarem nosaltres mateixos. Jesús, Maria i Josep! Ah, sí. És clar, es diu Josep! O sigui: "Estimat Josep del meu cor..."

EL MARIT: Això no ho pots dir, perquè també és meu.

LA DONA: Així escriuré: "Estimat Josep del nostre cor" i d'aquesta manera callarà.

EL MARIT: "Distingit senyor i estimat Josep del nostre cor..."

LA DONA: "Tens el sopar a la cuina. Escalfa-te'l, perquè ja deu ser fred."

EL MARIT: És clar. Ja som al desembre.

LA DONA: Vull dir que el sopar serà fred perquè nosaltres haurem hagut d'anar al teatre.

EL MARIT: Si no en tens ganes, no hi haurem anat.

LA DONA: Doncs posa-hi que tenim l'ocasió, l'avinentesa, la possibilitat, que volem, que podem, que hauríem de...

EL MARIT: Que hi som.

LA DONA: Però quan llegeixi la nota ja hi haurem de ser, o sigui ja hi haurem hagut d'anar.

EL MARIT: Doncs posa-hi "hem anat" i ja està.

LA DONA: "Si ja no n'hi hagués, de teatre, potser que segurament tornarem a ser a casa. Rep...

EL MARIT: ...el respectuós testimoniatge de la consideració més distingida...

LA DONA: ...dels teus pares, i de la mare també."

EL MARIT: Quan dius "els pares", ja s'entén que la mare hi va inclosa.

LA DONA: I, al final, hi poso un punt, si no, aquest ximple continuaria llegint.

EL MARIT: "Postdata: Si t'estimes més el sopar fred, no cal que te l'escalfis".

LA DONA: Perquè aleshores seria massa calent. Au, ara deixem la nota damunt la taula. Però podria ser que no la veiés de seguida. Em sembla que ell entra gairebé sempre per la porta, així que ben mirat la podríem deixar a terra.

EL MARIT: La trepitjarà amb les botes enfangades i després no la podrà llegir.

(Posa la nota damunt la calaixera, recolzada en un gerro)

LA DONA: Al costat de les flors, no. Es pensarà que és el seu sant.

EL MARIT: No és el seu sant.

LA DONA: Però s'ho podria creure. No, no, de cap manera.

EL MARIT: *(enganxant la nota al mirall)*: Ei, què me'n dius? Sensacional, no? Vet aquí que entra, es posa aquí, mira cap al mirall i diu: "Què deu ser aquest paper?" I aleshores veu la nota.

LA DONA: No, no. Nosaltres mirem cap aquí perquè sabem que hi ha la nota. Però ell, que no s'ho imagina, no hi mirarà.

EL MARIT: Hi ha de mirar sigui com sigui.

LA DONA: Però si no hi mira, la nota no servirà per a res.

EL MARIT: Ja ho tinc, és molt senzill: ara has d'escriure una altra nota que digui: "Així que entris, mira de seguida cap al mirall."

LA DONA: Molt bé. Li poso: "Quan entris, mira de seguida cap al mirall i així veuràs una coseta". Au, ja hem perdut massa temps amb la correspondència. Estan tocant les deu. Sort que el teatre comença a les onze.

(surten d'escena, agafats de bracets)

VÍCTOR CATALÀ -Caterina Albert i Paradís. (L'Escala, 1869-1966)
Escriptora de contes i novel·les, poesia i teatre.

La infanticida (fragment)

Que com va ser?...

(Amb dolor.)

Oh, no!... No em feu dir-ho!...

que sento fred... i por... Jo... no ho volia...

si ni ho sé... com va ser... De tan contenta,

quan vaig veure la nena, l'abraçava

i a petons, a petons, l'hauria fosa,

que mai més acabava d'atipar-me'n...

I tant vaig masegar-la, que la nena,

heus aquí que, de cop, la cara arrufa

i arrenca el plor... Un espinguet!... Jo em quedo,

lo mateix que el Sant Just de pedra marbre...

I la nena, quins crits!... Semblava folla...

Jo, d'esglaiada fins perdia l'esma...

quant a dalt... quint espant!... Sento que es tiren

a baix del llit i cops de peus descalços...

Era el pare; segur!... Verge Maria!

Com ho havia de fer, jo pecadora?

Eren passos rabents... cap a l'escala...

I... no sé... què passà... La falç vaig veure

relluir, tot de cop... aquí de dintre...

(Per son cap.)

i m'aixeco d'un bot... La nena... hi torna...

jo, li tapo la boca... mes... no calla...

i el pare... que està prop... Jo... esmaperduda,

corro cap a... la mola... i... mare meva!...

(Amb pregon terror, arrupint-se tota i fent acció de llençar un objecte.)

Quin xerric que va fer!... Com... una coca!...

I encara, llença un crit!... Un crit!... Deixeu-me!...

(Regirant-se violentament d'una banda a l'altra, com per lliurar-se d'algú que la subjectés.)

Que no vull dir res més!... Pareu la mola,

que el dimoni la roda... per matar-me...

El pare... no el va ser... No ho sé... qui era...

que va entrar... allà dins... No me'n recordo...

Molta gent... molta gent... Tots me guaitaven,

amb uns ulls més badats!... com unes òlibes...

Mes el pare... res sap... Que no us escapi...

Calleu tots... calleu tots... que si ho sabia,

d'un cop de falç... la meva testa a terra.

(Amb viva angoixa, suplicant.)

No li digueu, per mor de Déu, al pare!...
De la nena, ni un piu... que no ho sospiti...
que per ço me n'he anat de casa meva
i m'estic aquí dins... perquè no em trobi...
Que don Jaume ho va dir... el fill de l'amo...
Fins que vinga en Reiner... i anem a França...
(Anant arrupint-se en un racó i baixant gradualment la veu.)
Iluny del pare... i la falç... i aquella... mola...
que no vull... que m'esclafi... cap més... nena...
(Al final, perceptible amb prou feina. Diu els darrers versos amb la mirada clavada en l'espai, com embadalida. La cortina ha començat a baixar durant el penúltim, fins a metre i mig del sòl i a la darrera paraula cau de cop.)

MERCÈ RODOREDÀ. Narradora, poeta i dramaturga (Barcelona, 1908-Girona, 1983)

Zerafina

Zi zenyora, zóc la minyona nova... Ja ho zé que zón lez nou i que havia de venir a lez trez, però éz que m'he perdut una mica i quan em penzava que ja havia arribat, un zenyor molt ben veztit m'ha dit que era a Zantz. M'ha explicat per on havia de pazzar per anar a Zant Gervazi i, preguntant, preguntant, entre totz plegatz m'han enviat al Parque. He vizt tooooootez lez bèztiez: elz tigre, elz elefant, lez cotorres i lez monez. Dezprés he zortit a la Rambla i m'he pazejat per entre lez flors i elz zenyors que pazzaven em deien cozez. Un que duia bastó m'ha convidat a beure una zerveza. No el coneixia, però de zeguida hem eztat conegutz. M'ha dit que era ric i que tenia ganez de cazar-ze...No z'ezpanti que no m' ha pazzat rez! Viu zola, voztè? Doncz, zi em dezcuido, quin zuzto que li hauria donat...Zi zabéz l'eztona que fa que em pazejo per aqueztz carrers...Anava voltant la caza i he vizt entrar zenyores i, cada vegada que corria per poder entrar amb ellez, ja havia fet tard. He eztat a punt de zaltar la paret per darrera, però no acabava de zaber zi era la paret del zeu jardí...Per què no he trucat el timbre? Perquè zempre que el volia tocar, em picava. Quan eztic una mica nervioza, tot el que toco pica, com zi eztiguéz plena d'electricitat...De maletez, no en tinc; tot ho duc en aquezt farzellet...No, no eztic genz canzada; de viatge com aquezt, n'hauria pogut fer deu zenze canzar-me. Però, zi vol, m'azzeuré a la butaqueta.

Veu? Em pensava que així que arribaria, m'hauria de posar a rentar elz platz. Zi ze'm queda, a l'eztiu li posaré bé el jardí i, a la paret de l'acabament, perquè no ez vegi tan pelada, hi plantaré campanetes i una carabazzera. Li agrada, a voztè, menjar una bona zopa de carabazza? A mi zí, però zempre em fa zinglot...Que quina vida feia al poble? Zi miri, era bastant pezada. Cuidar-me de la caza i de lez gallinez, i ajudar la mama a pujar elz meuz zet germanetz...I quan van eztar pujatz, la mama em va dir que valdria méz que anéz a zervir, que potzer m'ezpavilaria una mica i podria enviar-li zèntimz...Zí, zenyora, he zervit a duez cazez; em penzo que ja li ho deia el zenyor rector en la carta que li va ezcriure... A la primera noméz hi vaig eztar quinze diez perquè el noi era molt dolent. Quan enz quedàvem zolz em cridava: "Zerafinaaaaaa!" El primer dia hi vaig córrer de zeguida. Em va fer posar drete al mig del pazzadíz com una fuzta, ze'n va anar un troz lluny darrera meu, va agafar embranzida i em va clavar una cozza al cul que zenze voler vaig haver de córrer zinc metrez, finz alz vidrez de la galeria. I va cridar: "Gooooo!" I això m'ho va fer tota la zanta tarda. Jo no zabia dir que no perquè, encara que noméz foz un noi de catorze anyz, era el fill delz amoz i jo era la minyona...A la zegona caza, de moment, hi vaig eztar méz bé, però el zenyor i la zenyora eren vellz i no z'avenien, i la zenyora, que zempre eztava malaltizza i ez pazzava elz diez eztirada al llit, tenia por que el zeu marit no li pozéz metzina alz remeiz i em deia que jo havia de vigilar molt, i volia que noméz foz jo la que li donéz lez gotez, i lez hi havia de comptar davant zeu [...] Zi tinc promèz? Ara no, però n'he tingutz doz. El primer ez deia Miqueló. Era roz com lez ezipiguez i ez va morir a l'Àfrica, pobrizó [...] Dezprés em va començar a venir al darrera el fill del zenyor Vidal, el farmazèutic. Era méz zimpàtic... A lez nitz zaltava per la fineztra i ze'm ficava al llit. I em deia unez cozez méz boniquez... Abanz de zortir el zol z'alzava, ez pozava l'americana i fugia correntz. Jo el mirava per la fineztra i li tirava un petó amb la mà, i un eztiu no va tornar perquè van dir que z'havia promèz a Barzelona [...] I ara ja ho zap tot. Per la feina em penzo que li agradaré: zóc molt neta i menjo a miquez, com un ozellet. De malalta no n'eztic mai. Tot el que em pazza éz que a l'hivern, zi no m'abrigo bé, em conztipo. Noméz tinc el mal de zer una mica papizzota. Ze'm quedarà, oi?

POESIA POPULAR

Cançó del lladre

Quan jo n'era petitet
festejava i presumia,
espardenya blanca al peu
i mocador a la falsia.
Adéu, clavell morenet!
Adéu, estrella del dia!

I ara, que ne sóc grandet,
m'he posat a mala vida.
Me só posat a robar,
ofici de cada dia.
Adéu, clavell morenet!
Adéu, estrella del dia!

Vaig robar un traginer
que venia de la fira,
li prenguí tots els diners
i la mostra que *duïa*.

Adéu, clavell morenet!
Adéu, estrella del dia!

Quan he tingut prou diners,
he robat també una nina,
l'he robada amb falsedat,
dient que m'hi casaria.
Adéu, clavell morenet!
Adéu, estrella del dia!

La justícia m'ha pres
i en presó fosca en *duïa*.
La justícia m'ha pres
i em farà pagar amb la vida. *Adéu, clavell*
morenet!
Adéu, estrella del dia!

Cant de la senyera

(Lletra, Joan Maragall. Música, Lluís Millet).

Tornada

Al damunt dels nostres cants
aixequem una Senyera
que els farà més triomfants.

Au, companys, enarborem-la
en senyal de germandat!
Au, germans, al vent desfem-la
en senyal de llibertat.
Que voleï!
Contemplem-la, en sa dolça majestat! (bis)

Tornada

Oh bandera catalana!,
nostre cor t'és ben fidel:
volaràs com au galana
pel damunt del nostre anhel:
per mirar-te sobirana, alçarem els ulls al cel. (bis)

Tornada

I et durem arreu enlaire,
et durem, i tu ens duràs:
voleiant al grat de l'aire,
el camí assenyalaràs.
Dóna veu al teu cantaire,
llum als ulls i força al braç. (bis)

Tornada

**SOM
I
SEREM!**

